

BIBLIOTECA REVISTEI LUNARE „LUMEA NOUA“

Director : MIHAIL MANOILESCU

Nr. 11

FILOZOFIA ȘI DOCTRINA CORPORATISTA

DE

MIHAIL MANOILESCU

Tipografia ziarului „Universul“ București Str. Brezoianu Nr. 23 - 25

1934

BIBLIOTECA REVISTEI LUNARE „LUMEA NOUA“

Director: MIHAIL MANOILESCU

Nr. 11

FILOZOFIA și DOCTRINA CORPORATISTA

DE

MIHAIL MANOILESCU

Tipografia ziarului „Universul“, București Str. Brezoianu Nr. 23 - 25

1 3 9 4

www.dacoromanica.ro

Filozofia și doctrina corporatistă¹⁾

CONFERINȚA I-a

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Această sală splendidă prin numărul participanților, prin calitatea lor și prin căldura care pornește din sufletele tineresti, este o subliniere a faptului că poporul nostru românesc a avut întotdeauna, în mijlocul împrejurărilor celor mai turburi și nesigure, un adevărat simț de orientare.

Acest simț de orientare dovedește că, în fața porților cari se deschid spre orizont astăzi, instinctul ca și inteligența, văd că numai anumite direcțiuni duc la ridicarea materială și la mântuirea sufletească.

Voiu căuta să dau acestor trei conferințe despre corporatism, un caracter — vă rog să nu vă sperie cuvântul — de *lecțiune*, prin obiectivitatea și prin răceala științifică a analizei. La aceasta mă îndeamnă nu numai conștiința mea, dar și ambianța în care vorbesc. Ospitalitatea amabilă pe care mi-o acordă Academia de Inalte Studii Comerciale, este un cuvânt mai mult, pentruca aceste lecțiuni să nu constituie un singur moment, o manifestare de alt ordin. De aceea, chiar în prezentarea acestor prelegeri, am pus titlul Institutului nou fondat, *Institutul de studii corporative*, tocmai pentru a marca caracterul științific și atmosfera senină care trebuie să domnească asupra lor.

Dacă aş avea vre-o dorință, în momentul când deschid acest ciclu de trei conferințe, ar fi aceea, ca nici unul dintre distinșii mei auditori să nu fi aflat, să nu fi știut nimic despre corporatism; sarcina mea ar fi foarte ușoară în cazul acesta, căci nu ași avea să mă lovesc cu dificultățile, cu confuziunile și cu erorile grosolane, cari apar în mod curent în jurul noțiunii de corporatism.

Trebuie dar să încep prin câteva negațiuni. *Să încep prin a nega credința unora, că sistemul și concepția corporatistă ar fi un sistem și o concepție exclusiv economică.* Să neg că sistemul corporatist s'ar putea confunda, — oricare ar fi afi-

¹⁾ Această lucrare reprezintă textul a trei conferințe ținute în Ianuar și Februar 1934 în București sub auspiciile *Institutului de studii corporatiste*.

nitățile sale spirituale — cu sistemul fascist; și — în partea pozitivă și afirmativă, — să stăruie înaintea Dvs. asupra faptului că, *concepția corporatistă este o concepție integrală asupra societății omenеști, asupra națiunii și asupra țărilor sale.*

Prin urmare, corporatismul urmează să fie privit pe toate planurile vieții sociale și sufletești și — în special — pe planul idealist și pe planul moral.

Elaborarea doctrinei corporatiste, așa cum se face în veacul nostru, este apăsată de împrejurări pe cari nu le-a cunoscut în trecut elaborarea celorlalte doctrine; căci enciclopediștii veacului al XVIII-lea, ca și economiștii cari au creat doctrina liberalismului economic și au dominat un veac și jumătate omenirea cultă, au avut înaintea lor un mare răgaz. În saloanele literare, în cercurile filozofice, în marea enciclopedie, oamenii *nu se grăbeau.*

Astăzi, doctrina corporatistă apare în mijlocul unor frământări și unui ritm viu, pe care în trecut omenirea nu l'a cunoscut. Astăzi, doctrina corporatistă nu are dreptul să aștepte „numărul anilor“; ea suferă însăși de presiunea evenimentelor.

Or, nimic nu strică mai mult seninătății științei decât graba. Există o incompatibilitate, o antinomie între știință și grabă.

Și totuși, elaborarea doctrinei corporatiste, care trebuie să fie înainte de orice o doctrină științifică așezată asupra realității din veacul nou, suferă de imperativul, pe care nimic nu-l poate înfrânge, al grabei.

Legiunile cari realizează ideea corporatistă sunt în marș. Ele au plecat înainte ca să fi primit un ordin de plecare, un itinerariu și un plan de bătăie scris amănunțit în liniștea cabinetelor de către filozofi și gânditori, ca în bunul și pașnicul veac al XVIII-lea.

Corporatismul opune — înainte de orice — concepțiilor dominante despre societatea de astăzi și în special concepțiilor individualiste și liberiste, *simțul relativismului istoric*, pe care doctrina individualistă nu-l cunoștea. Doctrina individualistă și liberistă pornește dela principii absolute cari îi garantează „veșnicia“. Veacul al XVIII-lea și toată filozofia lui nu este decât proclamarea eternității principiilor „marei revoluții franceze“. *Nici nu se poate o mai adâncă lipsă de simț istoric, decât a-și închipui cineva, că poate să existe principii potrivite pentru omenirea întreagă, în formele ei atât de multiple și că aceste principii ar putea fi valabile pentru întinsul veacurilor.* Corporatismul însă se opune unui asemenea țel, unei asemenea ambiții. El se opune principiului individualist și liberist, care a putut să fie valabil pentru o parte din Europa occidentală și pentru un crâmpeiu din istoria lumii, pentru un interval de un veac și

jumătate, un interval excepțional, pe care îl voi desemna cu un termen familiar studenților Academiei Comerciale ca un interval de *conjunctură*.

Acestui absolutism al ideii liberiste și individualiste, corporatismul îi opune simțul său de relativitate istorică. Corporatismul susține și demonstrează că doctrina sa este o doctrină a veacului XX-lea și a unei bune părți din omenirea contemporană. El caută să demonstreze integrarea doctrinelor sale în imperativele veacului nou. Și atât.

Nu face anticipări, ca acele ale liberalismului, cari au fost desmințite așa de brutal de evenimentele de după război. El dovedește că *logica istorică este azi corporatistă*; dar mai susține că dacă sistemul corporatist s'ar fi încercat în plină desvoltare a Europei occidentale, în mijlocul veacului al XIX-lea, când Europa occidentală cucerea omenirea întreagă, desigur că atunci corporatismul ar fi fost inoportun și inadequat.

Suntem dar astăzi în situația în care se găsea omenirea înainte de revoluția cea mare dela 1789. Un veac cu toate construcțiile lui ne lunecă sub picioare și dacă nu apucăm din vreme să găsim un alt reazâm în realitățile din veacul nostru, curând ne vom pierde echilibrul.

IMPERATIVELE VEACULUI

Cari sunt imperativele epocii noastre ?

Voiu trata această parte extrem de sumar, fiindcă ea se leagă de tot ceace am vorbit și scris până astăzi. Imperativele vremii noastre derivă din marile transformări structurale ale economiei mondiale. Durkheim, marele sociolog francez care a insistat atât de mult asupra valorii sociale pe care o are diviziunea muncii între popoare, consideră aproape ca și Marx că *diviziunea muncii internațională este un factor de căpetenie al istoriei, că transformările în diviziunea internațională a muncii deschid totdeauna o nouă epocă istorică, cu tot cortegiul ei de consecințe*.

Transformarea structurii economiei mondiale a determinat azi ridicarea tuturor celorlalte regiuni și continente împotriva lumii occidentale. Această situație accentuează caracterul de solidaritate al fiecărei națiuni, solidaritate necunoscută încă până în vremurile noastre. Unitatea și solidaritatea națiunilor se măresc prin presiunea evenimentelor externe cum se mărește coeziunea fizică dintre molecule, prin presiunea exterioară.

Patru imperative se degajează din acest primat al solidarității naționale într'o epocă de criză și de nestabilitate. Cel dintâi este *imperativul idealist și naționalist*.

Veți spune Dvs. : ce legătură este între schimbarea de

conjunctură în economia mondială și imperativul naționalist, care-și găsește rădăcinile în adâncurile sufletului omenesc?

Ei bine, după cum în războaiele antice nu exista un singur câmp de bătălie, ci două câmpuri: câmpul de jos în care se băteau oamenii și câmpul de sus în care se încăerau într-o luptă tot atât de eroică și înverșunată Zeii, tot așa și în fenomenele societății omenesti, pe un plan se desfășoară fenomenele economice, cari numai în aparență țin de materialitate, iar pe un alt plan superior se desfășoară fenomenele sufletești. Unele se influențează pe altele, unele se condiționează pe altele. Și atunci, când de pe urma unor mari transformări mondiale națiunile au trebuit să-și întărească solidaritatea și coeziunea între membrii lor, a apărut și coeziunea sufletească, care este *starea de spirit necesară pentru a face față acestor exigențe de ordin material-economic*. Sufletul națiunilor se transformă, fiindcă *trebuie* să se transforme.

Dar la această împietare a materiei asupra elementului sufletesc se mai adaugă și un alt factor, un factor de data aceasta pur sufletesc. Marile transformări mondiale, cari obligă națiunile astăzi la solidaritate, vin să se interfereze cu starea de spirit care a rezultat de pe urma războiului mondial. De pe urma războiului mondial, o generație întreagă a ieșit întărită în ideea națională, în ideea supremei solidarități care leagă între ei pe toți fiii aceleiași patrii. Și această dispoziție sufletească, acolo unde n'a fost lăsată să se piardă și să se sfărâme, a fost baza pe care s'a clădit solidarismul real și practic, care a dat o nouă formă de viață popoarelor ca cel italian.

Disciplina externă a impus coeziunea internă și astfel s'a simțit pentru prima dată o nevoie pe care secolul liberalismului și individualismului n'a cunoscut-o: *nevoia de a organiza în mod practic și concret solidaritatea națională*.

Veacul al XIX-lea n'a ignorat naționalismul. Astăzi când atacurile noastre se îndreaptă asupra aceluiași veac vom spune totuși în apărarea sa că, acest veac a cunoscut ideea națională. Dar este o mare deosebire între concepția naționalistă a veacului al XIX-lea și concepția naționalistă care va fi a veacului nostru. Veacul trecut a cunoscut momente de exaltare sufletească în viața popoarelor, momente din acelea supreme, pe cari le-a trăit și generația noastră: am avut și noi la 1913 și la 1916, momente în cari sufletul poporului devenea o singură unitate, s'ar putea spune chiar o unitate fizică. Dar veacul al XIX-lea n'a cunoscut decât această confundare *intermitentă* a sufletului unei națiuni în ideea națională; *el n'a cunoscut organizarea sistematică și concretă a fiecărui element al națiunii, pentru atingerea unui anumit ideal și a unei anumite ținte naționale*.

În veacul al XIX-lea patria a existat ca o stare de con-

știință excepțională, dar nu a existat ca o stare de conștiință zilnică, generală și permanentă. Și ca o dovadă că este așa este că unul din marii bătrâni ai Europei, un om al cărui întreg suflet s'a desfășurat pe linia și instituțiile veacului trecut, mareșalul Hindenburg a putut să spună: „Patria nu trebuie adorată numai Dumineca“. Veacul al XIX-lea a cunoscut patria numai Dumineca, iar noi românii am cunoscut-o poate și mai rar: numai la 10 Mai!

Dimpotrivă, *veacul al XX-lea trebuie să cunoască patria în fiecare zi și în fiecare act al vieții naționale și individuale*. Acesta este imperativul idealist-naționalist: *unitatea țărilor* cari se pun în viața unei țări. Alături de această unitate și comandată de însuși acest imperativ al unității de scopuri stă: *organizarea convergenței mijloacelor*.

Și cu aceasta trecem la al doilea imperativ. Dacă *unitatea scopurilor* înseamnă *imperativul naționalist și idealist*, *convergența mijloacelor* înseamnă *imperativul organizării*.

Organizarea este forma care realizează în chip practic convergența tuturor mijloacelor dirijate spre țelurile naționale. Nu voiu desvolta aici ideea după care organizarea derivă în mod normal din noua configurație a lumii și anume din trecerea dela faza economiei *extensive*, la faza economiei *intensive*¹⁾.

Al treilea imperativ, care dealtfel nu contrazice imperativul național-idealism, este *imperativul păcii și al colaborării internaționale*. Reconstrucția omenirii nu se poate face în afara păcii. Singură pacea poate rezolva ceva; războaiele nu pot rezolva decât ceea ce au rezolvit deja spre binele omenirii: problema întregirilor naționale.

Dealtfel și imperativul organizării cere pacea; nu se poate concepe organizare fără pace. Organizarea, în diferitele ei sfere, duce la trei concepții, la trei sisteme de gândire deosebite: organizarea *în sânul fiecărei unități de producție* este *raționalizarea* cu doctrina ei, cu erorile ei și cu prejudecățile ei. Organizarea *în sânul fiecărei națiuni* însemnează *corporatism*. Organizarea *pe plan internațional* înseamnă Liga Națiunilor sau Pan-Europa. Aceeași idee centrală de organizare apare în cele trei sfere, pe trei scări deosebite.

Însfârșit, un alt imperativ al vremii este imperativul, pe care l'am numit cu un termen cam barbar: *al decapitalizării* (nu al socializării). Decapitalizarea pornește dela demonstrațiile pe cari le-am făcut cu alte prilejuri, după cari este imposibil ca civilizația occidentală să mai poată continua și ca producția să se mai desvolte, dacă nu se vor ușura sarcinile absurde constituite de beneficiile imense ale capitalului.

Cele patru imperative sunt: *imperativul idealist-națio-*

¹⁾ Vezi conferința noastră: „In zodia organizării“, apărută în Biblioteca revistei „Lumea Nouă“ Nr. 7.

nalist, imperativul organizării, imperativul păcii și imperativul decapitalizării. Aceste patru imperative sunt cele patru pietre unghiulare, pe cari vom încerca să construim în chip deductiv și dialectic, sistemul corporatist.

INDIVIDUALISMUL

Înainte de a intra în miezul doctrinei corporatiste, trebuie să fac totuși o scurtă prezentare a celor două doctrine cărora corporatismul li se opune: individualismul și comunismul.

Individualismul ia ca punct de plecare al vieții sociale *individul*. Pe individ se construiește societatea. Dar în ce scop se construiește societatea cu toată organizarea ei și mai ales statul, care este forma sintetică a oricărei organizațiuni sociale? În scop de a realiza toate avantajile și tot „confortul“ pentru individ.

Astfel, după filosofia individualistă, *individul este punctul de plecare și punctul de sosire*; chiar statul nu este decât *un mijloc*, un instrument destinat să servească cât mai bine nevoilor de confort individual. Statul este atunci bineînțeles, redus la minimum posibil. El este un rău necesar. Or statul acesta, umilit și desconsiderat, nu are calitatea și autoritatea morală să impună prea multe datorii; *neavând la bază un principiu etic, el nu poate dicta reguli etice*. El poate dicta cel mult regulile elementare, pe cari le prescrie codul penal.

Mai mult decât atât, el nu poate cere nimic dela sufletul oamenilor; nu poate pătrunde în inima lor și mai ales nu poate să impună tineretului o disciplină sufletească. El nu poate să vă ceară d-voastră tinerilor sacrificii, trudă și răbdare, fiindcă nu are o idee în numele căreia să le ceară. *Doctrina individualistă nu-i dă voie să aibă țeluri proprii și o personalitate proprie*.

Cei cari citiți tratatele de drept, nu vă îngroziți cât de seacă este toată știința dreptului constituțional, cât de uscată și de rigidă în formulele ei! E drept că orice știință prin definiție trebuie să abă ceva rigid și colțuros iar știința care a constituit idealul meu din tinerețe — tehnica — este dură și rece, ca și fierul pe care îl prelucrează. Dar e mai greu de admis o știință constituțională rece ca piatra și fără nici un îndreptar moral! În știința constituțională liberistă nu se vede un țel, o lumină, o flacără pentru care s'a creat întreaga construcție juridică tăiată în forme și linii dealtfel perfect arhitecturale.

De aceea, când privim astăzi cu un ochiu puțin mai critic și desigur mai plin de îndoeli construcția individualistă a statului, nu putem să nu contestăm acestui stat orice suflu de idealism.

Și atunci, care este origina puterii publice în statul individualist? Care este origina statului?

Națiunile sunt o sumă de indivizi *izolați, independenți și egali*.

Iată faimosul postulat pe care se sprijină filosofia individualistă. Și acești indivizi au calitatea de a putea — ce supremă ficțiune! — să se adune într'o singură sală pentru a face între ei, ca într'o adunare generală de acționari, un „*contract social*“, un contract care e menit să stabilească drepturile și datoriile pe cari ei le au față de societate!

Desigur, Doamnelor și Domnilor, de când a început pământul să se răcească și a dat naștere la cele dintâi forme de animalitate, nu a ieșit din mintea unor vietăți, o idee mai rațională și mai ridiculă, decât ideea aceasta a contractului social! Desigur că de această idee nu-și mai aminteste decât acei cari au de dat examene la drept. Ideea însăși este ieșită din actualitate, *însă consecințele ei trăesc și toate instituțiunile democratice de astăzi sunt corolarul direct al acestei concepții a contractului social*.

Acest ipotetic contract social stabilit între toți indivizii unei națiuni duce la formarea unei „*voințe generale*“. Vom vedea, poate mai târziu, care este critica care se poate face acestei „*volonté générale*“. Voința generală este exprimată prin majoritate! Majoritatea este piatra fundamentală a sistemului individualist și liberist; fără majoritate, și anume *majoritate de massă*, adică *majoritate între neegali*, nu se poate concepe construcția statului. Dar ideea de majoritate duce la construcția unui *isvor unic* de putere publică, de putere politică. *Nu există alt isvor de putere publică, decât voința generală și aceasta nu se poate exprima prin fracțiuni*, ci numai prin masa tuturor membrilor unei națiuni! De aci, suprema invențiune a veacului al XIX-lea, care se chiamă SŪFRAGIUL UNIVERSAL.

Să mai confruntăm un stat clădit pe această bază cu imperativele noastre, ar fi inutil. Idealismul, și nu numai idealismul naționalist dar nici cel socialist sau comunist, *nici o formă de idealism omenesc nu este compatibilă cu construcția dată de individualism*. Să mai vorbim de *organizare*? Dar ar fi o absurditate. Ce poate să fie mai antiorganic decât să aduni o massă de alegători — cum este în Germania de 20.000.000 oameni — și să-i pui *pe toți la un loc* pentru a scoate din urnă acel conținut suprem, acea esență a democrației, care să însemne „*voința generală*“! Să mai vorbim de imperativul păcii? Discontinuitatea este legea fiecărui stat clădit pe astfel de principii. Să mai vorbim de imperativul decapitalizării? Dar nu există sistem mai nesincer și mai opus oricărei idei de dreptate și de nivelare socială, decât sistemul acesta haotic, incapabil să organizeze formele de producție, cari permit atenuarea beneficiilor capitaliste!

Și astfel, *există o imposibilitate organică de a da răs-*

puns imperativelor vremii societate clădită pe individualism.

De altfel, îndată ce națiunile pământului încep să-și pună problema de subzistență și îndată ce nu mai pot trăi din subjugare și sclavaj economic, regimul egalitar, care este marea virtute a democrației, încetează. Democrația atheniană nu era decât o confirmare a acestui adevăr; ea constituia în realitate o aristocrație compusă din câteva mii de fericiți, pentru cari lucrau pe câmpuri și în ateliere hiloții. *Și numai cu această condițiune a putut să meargă înainte democrația elenă; cu condițiunea de a nu fi avut NIMIC DE ORGANIZAT și de a nu fi avut necesități economice, acestea fiind cu totul satisfăcute prin sclavaj.*

Acelaș lucru, pe o scară mai mare, s'a petrecut și în veacul al XIX-lea. Statele Occidentului n'au avut nimic de organizat în ordinea economică, fiindcă pentru popoarele lor problema de subzistență era rezolvată în mod automat; iar popoarele au avut răgazul și luxul să facă politică, să nu facă decât politică.

Prin urmare *prima condițiune a unei democrații este să aibă la dispoziție un popor hilot, care să lucreze pentru privilegiații democrației.*

COMUNISMUL

Despre comunism voi vorbi foarte puțin, pentru că dacă asupra democrației, pe ici pe colo, aș mai avea cu cine să mă lupt, în ceea ce privește comunismul cred că astăzi aproape nu se mai întâlnesc nicăeri adversari!

Comunismul caută în aparență să răspundă unui imperativ idealist; el pune o societate întreagă la chinuri, muncă și privațiuni materiale cumplite, pentru a realiza un țel. Trebuie să recunoaștem că acesta răspunde în aparență unui imperativ idealist, unui țel care trece deasupra individualismului. Dar din nenorocire, acest idealism nu este decât aparent, fiindcă el năzuește numai la suprimarea plus-valutei! Or țelul acesta colectiv este tot atât de inferior ca și năzuințele materialiste ale indivizilor.

Imperativul organizării este iarăși o aparență. În adevăr s'ar părea că comunismul împlinește acest imperativ fiindcă nicăeri nu este vorba mai mult de organizare decât în imperiul nouilor țări dela Răsărit. Și totuși acestei concepții de organizare îi lipsește *materia primă* a organizării care este *inițiativa individuală*; comunismul vrea să organizeze distrugând inițiativa individuală. Este ca și cum ai vrea să întemeiezi o crescătorie de păsări începând prin a distruge ouăle! Ar mai rămâne imperativul decapitalizării, căci în ceea ce privește pacea, comunismul nu este cel mai mare sprijinitor al ei! Imperativul decapitalizării prin supri-

marea plus-valutei este realizat. dar cu ce preț! Cât de absurdă și mai ales cât de inutilă apare suprimarea plus-valutei, când rezultatul final al său este mizeria, descurajarea și materialismul cel mai cras!

DOCTRINA CORPORATISTA

În spațiul care-mi mai rămâne voui începe numai a vorbi despre doctrina corporatistă.

Orice doctrină are la baza ei un postulat filosofic. În doctrina individualistă, *individul este scopul*, iar *metoda* prin care realizează acest scop este *libertatea*.

În doctrina comunistă tot individul este scopul și anume tot confortul lui și tot egalitatea materială. Însă de astădată se schimbă *metoda*; metoda este *constrângerea*. Prin urmare, *liberismul și comunismul au comun egoismul și materialismul scopurilor*.

Dimpotrivă corporatismul întruchipează toate tendințele sale organizatoare într'un sistem de mijloace menit să servească scopurilor supreme ale națiunii. *Corporatismul este identic cu naționalismul*. Individualismul — a spus-o chiar unul din cugetătorii noștri, care este acel admirabil bănațean, Aurel Popovici, — *individualismul și democrația se găsesc într'un raport de incompatibilitate cu naționalismul*.

Corporatismul nu reprezintă altceva decât concretizarea ideii de naționalism în diferitele câmpuri ale activității naționale.

Postulatul corporatismului este cu totul diferit de postulatul individualismului. După individualism, individul se naște liber și capabil să „contracteze” cu societatea. După corporatism, individul este *un produs al societății*.

Corporatismul constată influența, pe care fiecare dintre noi o primim dela rassa, dela clasa și dela țara cărora li aparținem. Dacă noi suntem toți un produs al mediului care ne-a creiat, desigur există indivizi excepționali, cari caută să se războiască împotriva a tot ceea ce le-a dat ca concepție, ca gândire, ca „tipare conforme” societatea și să reacționeze împotriva tuturor tendințelor pe cari mediul le imprimă. Dar aceștia sunt extrem de rari; *oamenii cari dau societății mai mult decât primesc se numără cu sutele dealungul firului istoriei*. Fiecare din noi suntem un produs al societății și înaintea de orice, un produs al mediului nostru național și social.

Ce este atunci mai firesc decât ca aceste idei să răstoarne întreaga noastră mentalitate? După concepția individualistă scopul suprem este individul; statul este situat jos de tot, ca un simplu piedestal menit să servească năzuințelor individului. La mijloc, între stat și individ, stă partidul politic.

În concepția corporatistă deasupra tuturor stă statul. Individul servește acest stat purtător de ideal, iar la mijloc,

ca un organ intermediar menit să canalizeze forțele vii ale indivizilor spre statul întrupător de năzuinți supreme, stă *corporatia*, instrument natural și organic de integrare a indivizilor în construcția piramizii sociale.

* * *

Cari sunt consecințele acestei concepții corporatiste?

Întâi, statul este în mod necesar purtător de ideal: *nu se poate închipui un stat corporativ, care să nu fie purtător de ideal*. Exemplul pe care îl aveți înaintea ochilor confirmă această definițiune abstractă. Fascismul și-a pus întâi înaintea idealul și după aceea instrumentul care era menit să-l servească: sistemul corporatist. Tot așa național-socialismul a pus înaintea națiunii germane un ideal și acest ideal este urmărit pe niște linii cari curând se vor concretiza în forme corporative.

Nu se poate construi statul corporativ — nici măcar juridic — dacă nu se pornește dela existența unui ideal pus înaintea națiunii.

A doua consecință din această construcție a statului corporatist este *prioritatea datoriei asupra dreptului*. În sistemul individualist, individul fiind considerat preexistent societății și nedatorind nimic societății, este foarte firesc ca să-și formuleze „drepturile sale naturale“ și să cedeze din ele, câte o părticică, just cât trebuie pentru a construi statul. Acestei concepții corporatistului îi opune alta: pentru împlinirea scopurilor sale supreme națiunea se găsește, ca fapt istoric, constituită în anumite *organizații funcționale*. Aceste organizații funcționale au menirea să împlinească, fiecare în câmpuri deosebite, o misiune din acele, cari la un loc servesc scopurile supreme ale națiunii. Și atunci, înaintea *dreptului* stă *datoria*, iar dacă este să răsară vre'un drept pentru individ, *acesta va răsări numai în clipa în care individul și-a făcut datoria*. Numai datoria împlinită, numai „poțița achitată“, îi dă un „tichet de drepturi“ pe cari individul le poate exercita pentru a compune puterea publică.

Dar veți zice dv.: individul pus în serviciul statului duce la cea mai urâtă dintre sclavii. Unde ajungem dacă drepturile imprescriptibile ale individului au dispărut? Dacă individul este un umil mijloc în realitatea țelurilor statului? Aici este de făcut, un mare *distinguo*: dacă statul pe care îl servim este *statul nostru*, statul năzuințelor noastre, sau dacă este *un stat străin de sufletul nostru*.

Desigur, dacă statul reprezintă o ocupație străină și forme necorespunzătoare năzuințelor vremii, atunci a servi umil și obedient un asemenea stat este o condamnare. Dar când statul este însăși elaburarea, în cele mai bune forme, a sufletului nostru național; când statul pune înaintea țeluri naționale cari ne înalță și ne încântă și când, de exem-

plu, statul român urmărește *redarea* unui caracter românesc tuturor instituțiilor noastre culturale, politice și economice? (Aplauze prelungite și îndelung repetate, ovațiuni).

Când statul și-ar propune să dea poporului românesc drepturile sale naturale și să-l ridice la acea înălțime care îngăduie să domine, prin puterea spiritului pe toți vecinii săi dela răsărit, atunci nu merită să te legi cu toate puterile sufletului tău tânăr ca să servești până la sfârșitul vieții tale un *asemenea Stat ?* (Aplauze prelungite și îndelung repetate, ovațiuni).

Căci să nu uităm, că statul trebuie să fie *elaborarea conștiinței colective a națiunii*. El trebuie să integreze conținutul această conștiință colectivă, așa cum în veacul al XIX-lea numai în rare momente istorice a putut să o facă.

* * *

O consecință care ar apare — dar numai în chip trecător și fals — din cele ce am spus ar fi *identitatea* între stat și individ. La congresul corporațiilor din Italia, în Mai 1932, la Ferrara, unde am fost invitat de către guvernul italian împreună cu un număr restrâns de personalități străine, între cari și savantul Werner Sombart, discuțiunile cele mai pasionante au fost nu de ordin economic, ci filosofic.

Și am fost satisfăcut, când Mussolini m'a chemat la Roma să-i spun impresiunile, văzând că această pasiune filosofică pornea dela Ducele însuși. Problema care s'a discutat la Ferrara era eterna problemă a societății omenesti: problema raporturilor dintre stat și individ. Identitatea între individ și stat a fost tratată de Ugo Spirito cu un desăvârșit talent. După el Statul este *tot una* cu individul. Ceeace deosebește statul de individ nu este altceva de cât o abatere morbidă și patologică.

Și este aproape un delict să te deosebești sufletește de Stat !

Trebuie să recunoaștem că, chiar și atunci când statul este purtător de ideal, un asemenea postulat pare oarecum îndrăzneț.

Dacă ar exista identitate între individ și stat, ar mai putea să păstreze omul un singur ascunziș în sufletul lui ? Unde ar mai rămâne loc pentru viața intimă cu satisfacțiile ei sublime ? Unde ar rămâne loc pentru a face lucrurile inutile, singurele cari dau câteodată farmec vieții ? Unde ar rămâne loc pentru sufletul, care caută să se realizeze și să se destăinuiască pe aripile cuvântului ?

Nu ! Desigur această concepție este un exces al filosofiei. Adevăratul raport între individ și stat nu este o *identitate*, ci un raport *de ierarhie*.

Statul, trece înaintea individului. Aceasta e simplu și clar.

Dintre consecințele cari se degajează până acum, una din cele mai importante este *pluralitatea puterii publice*.

În individualism puterea publică este constituită într'un chip unic. Neexistând alt izvor de putere publică decât „voința generală“ și voința generală neputându-se exprima altfel decât pornind dela masa *tuturor* cetățenilor unei țări, însemnează că *nu există altă putere publică, decât aceea care se trage din unica sursă a sufragiului universal*.

Și astfel, pentru orice decizie de drept public, fie că este vorba de legea conversiunii, fie că este vorba de mutarea unei judecătorii, trebuie să intervie *întreaga* putere publică, trebuie să intervie tot mecanismul formidabil și complicat creat de către votul universal : Camera și Senatul.

Nimic nu este mai nepractic decât a declanșa un aparat așa de greoiu, pentru a rezolvi problemele cele mai mărunte de domeniul public și de a construi Statul în chip deductiv, din această suveranitate unică.

În corporatism, dimpotrivă, individul se integrează natural într'o anumită categorie de muncă, care este corporația. Prin această integrare individul aduce tributul său de muncă în cadrul unei corporații, care îndeplinește anumite funcțiuni naționale. Or, din faptul că fiecare corporație — fie ea și economică, deci în aparență de ordin privat — îndeplinește o anumită funcțiune, din acest fapt derivă drepturile imprescriptibile ale corporației. *În locul drepturilor naturale ale individului, apar drepturile funcționale ale corporației*.

Corporația are anumite drepturi naturale, pe care statul actual i le-a răpit cândva și față de care ea cere astăzi o „*restitutio in integrum*“. Este vorba de dreptul natural și integral al corporației, care rezultă *din însăși împlinirea funcțiunii sale*; este *dreptul funcțional*, care face ca în locul *puterii publice UNICE* a Statului actual, se creiază o *multiplicitate de isoare de drept public*. Fiecare corporație care își face datoriune către națiune are dreptul să elaboreze, — tot așa de natural cum țâșnește apa din izvor, — o sursă de drepturi. Ea are dreptul să impună membrilor săi și altora, *anumite îndatoriri cari să-i permită împlinirea drepturilor funcționale*.

CONFERINȚA II

Doamnelor și Domnilor,

Înainte de a continua cu dezvoltarea celor începute în prima noastră conferință, să-mi permiteți să renunț la conferința a doua „Corporatismul Social și Economic“, pentru că corporatismul în acțiunea sa *socială* este foarte cunoscut de pe urma literaturii din Italia, iar în acțiunea sa *economică* v'a fost prezentat Dv. — deși într'o formă poate prea științifică! — într'o conferință anterioară a mea asupra „Spațiului economic corporativ“.

Voiu prefera să prelungesc în această ședință dezvoltarea doctrinei corporatiste în linii mari, *pentru a o confrunța cu marile idei și cu marile probleme cari frământă actualitatea*. Voiu căuta în special să conturez și să definesc mai departe ideea corporatistă *în raport cu ideea de clasă și cu ideea națională*.

STATUL ȘI CORPORAȚIILE

În conferința din urmă vorbeam de caracterul autonom, natural, primordial și originar al corporatismului și al corporațiilor. Dar acest caracter autonom al corporațiilor pune marea problemă: care este pozițiunea pe care Statul trebuie s'o aibe față de corporații?

Față de corporații Statul are o dublă calitate, fiindcă are o *dublă categorie de funcțiuni*.

Statul are întâiu *funcțiuni specifice*, cari nu pot fi împlinite de nici o altă corporație și cari țin de esența sa; acestea sunt funcțiunile de *ordine internă și de apărare externă*. Politica externă și ordinea între cetățenii unei țări sunt funcțiuni de esența Statului și în cari Statul apare *pe acelaș plan* cu toate celelalte corporații, cari împlinesc funcțiuni naționale. În această calitate, de organ al siguranței externe

și al liniștei interne Statul, situat pe acelaș plan cu celelalte corporații, *este el însuși o corporație.*

Alături însă cu această categorie de funcțiuni este o a doua categorie. Toate corporațiile împlinesc funcțiunea de a regula într'un anumit domeniu munca. Or, corporațiile în activitatea lor multiplă trebuie coordonate, iar această operă superioară de coordonare, *care presupune o autoritate asupra tuturor corporațiilor,* constituie un ansamblu de funcțiuni de un alt caracter, care dă Statului pozițiunea de *supra corporație,* și autoritatea de a se impune tuturor celorlalte corporații.

În această a doua calitate a sa, Statul după doctrina corporatistă trebuie să îplinească o funcțiune de coordonare. Prin contrast, Statul de astăzi împlinește atâtea funcțiuni, cari nu țin de obligațiile sale. Afară de funcțiunea sa legitimă a ordinii interne și externe, afară de funcțiunea sa necesară de coordonare, Statul împlinește astăzi o mulțime de funcțiuni accesorii, cari n'au nimic aface cu calitatea Statului în ambele sale ipostaze. El împlinește funcțiunea învățământului, *care nu este de esența Statului,* împlinește funcțiunea sănătății publice, care nici aceea nu este de esența Statului ci de esența colectivității organizate, împlinește rolul de a fi comerciant și industriaș, — și încă cum ! Merge chiar până acolo, încât, deunăzi am putut vedea o expoziție de vulpi argintii din crescătoriile Statului ! Vă asigur că Statul corporativ nu va mai crește aceste simbolice vulpi, cari vin să dovedească incoherența și lipsa de înțelegere a adevăratei noțiuni a Statului !

O coincidență curioasă face ca corporatismul să se pună de acord cu individualismul asupra unui principiu. Doctrina individualistă recomandă *Statul minimal,* adică Statul exercitând un minimum de autoritate, de intervenție și de organizare a colectivității. Dar ea lasă toate marile funcțiuni naționale și în special funcțiunile economice pe seama vieții private neorganizate !

Doctrina corporatistă recomandă și ea ca *Statul propriu zis să fie un Stat minimal,* dar nu lasă neorganizate funcțiunile economice și sociale, ci le face să se organizeze autonom prin sistemul corporațiilor, cari, fără să se confunde cu Statul, sunt totuși organe de drept public. Și tocmai, aci este marea deosebire între *Statul minimal individualist* și *Statul minimal corporatist.* Pe când statul minimal individualist lasă în haos tot ce rămâne în afară de sfera statului propriu zis, și în special funcțiunile economice, statul corporatist nu lasă la voia întâmplării funcțiunile economice ci le disciplinează prin admirabilul mecanism al corporațiilor. Și astfel, se realizează două lucruri în aparență contradictorii : *un Stat având minimum de atribuțiuni proprii și o colectivitate având maximum de organizație.*

PLURALITATEA AUTORITAȚII

Spuneam că autonomia, ba chiar *independența* corporațiilor este naturală.

Drepturile corporațiilor derivă din funcțiile naționale, pe cari acestea le împlinesc, iar nu din drepturile indivizilor cari compun corporația. Iată o interesantă și esențială diferență. Drepturile corporațiilor sunt, ca drepturile diferitelor autorități în Stat sau ale diferiților oameni investiți cu autoritate: ele se întind atât cât cere interesul exercițiului funcțiunii, „interesul serviciului“.

Astfel dreptul funcțional, creație a sistemului corporatist, apare ca *un atribut tehnic* legat indispensabil de obligațiunea socială a corporației adică de funcțiunea sa.

„*Suveranitatea corporativă*“ este o suveranitate relativă, care presupune anumite drepturi interioare și chiar exterioare, pe cari le exercită o corporație. Nu trebuie însă confundată această idee de suveranitate a corporațiilor cu ideea unui *schimb de servicii egale*, pe cari fiecare corporație le-ar face cu restul colectivității naționale, pe principiul: „*do ut des*“.

Teoria serviciului social, care s'a făcut în veacul al XIX-lea și care revine astăzi în actualitate nu corespunde concepției și mentalității corporatiste, atâta vreme cât pretinde că orice categorie de muncă are față cu societatea, drepturi cari ar reprezenta *exact contravaloarea serviciului prestat de ea societății*. De exemplu, militarii prin garantarea siguranței naționale și mai ales prin caracterul de salvatori ai țării, pe care îl capătă în timpul războiului, dau țării *totul*. Ar fi oare potrivit și logic să presupunem că această nobilă corporație: armata, ar avea dreptul să ceară țării *echivalentul* a ceea ce i-a dat? Adică să ceară țării *totul*?

*

Dar, va zice cineva: această concepțiune a pluralității drepturilor în Stat duce direct la fărâmițarea Statului.

Nu, Doamnelor și Domnilor! *Diferențierea* mijloacelor și *organizarea* lor nu este fărâmițare. Orice operă de organizare începe — dacă-mi îngăduiți să mă exprim în chip atât de pedant — prin *identificarea elementelor eterogene și gruparea celor omogene*. Orice operă de organizație începe prin a pune laolaltă pe toți acei cari au funcțiuni asemănătoare, pentru a-i putea mai bine integra.

Unitatea se realizează în Statul italian prin *partidul fascist*; el reprezintă supracorporația. El reprezintă ideea de Stat și ideea de autoritate supremă, care disciplinează și coordonează.

Dar noi, doctrinarii *corporatismului pur*, susținem că se poate imagina un sistem corporativ, în care să nu fie nevoie numai decât de un partid purtător al ideii de Stat,

aşa cum este partidul fascist. Organizarea tuturor forţelor colective ale naţiunii poate, după noi, să ducă la un echilibru între toate categoriile funcţionale şi să dea aceleaşi rezultate, ca şi cele obţinute prin coordonarea pe care o exercită un partid unic cu o imensă autoritate morală, fruct al unei revoluţii.

În orice caz, dacă corporatismul are vre-o virtute, este desigur aceea *de a îngădui ca fiecare părticică din naţiune să fie mobilizată şi să fie pusă în situaţia de a desfăşura maximum de autonomie şi maximum de iniţiativă*. Aceasta înseamnă a realiza *naţiunea activă*, care pune capăt acelei atitudini ruşinoase de vecinică aşteptare şi aproape de dezinteresare în faţa Statului, entitate abstractă şi vagă care trebuie să facă totul, care duce toate răspunderile şi poartă toate vinele! Starea de astăzi, când Statul este covârşit de sarcinile sale, încetează în ziua în care această mobilizare a tuturor forţelor sale permite ridicarea unei naţiuni la maximum de tensiune sufletească.

*

Cari sunt consecinţele acestui mod de a prezenta şi înţelege Statul corporativ ?

Voiu să observ întâiu, că nu am vorbit până acum aproape deloc de corporatismul *economic*. Nu am vorbit fiindcă nu a fost nevoie, deoarece aşa cum s'a pus problema am considerat laolaltă pe acelaş plan toate funcţiunile naţionale : funcţiuni de creaţie, funcţiuni de subzistenţă, funcţiuni spirituale.

Aşa cum înţelegem noi corporatismul, corporaţii sunt şi armata şi biserica şi magistratura şi şcoala şi serviciul sănătăţii publice.

Corporatismul nostru este un *corporatism integral* prin deosebire de corporatismul fascist, care este un *corporatism parţial* (economic). Şi în acelaş timp, corporatismul nostru este *pur*, întrucât înţelegem să clădim toată puterea statului pe corporaţii şi numai pe corporaţii, pe când fascismul *subordonează* în fiecare moment corporaţiile unei autorităţi superioare politice, care este *partidul fascist*. Dealtfel, corporatismul italian este subordonat, *fiindcă* este parţial, căci nu ar putea avea nimeni pretenţiunea ca numai economicul să dirijeze întreaga viaţă naţională.

Aceasta nu înseamnă că în fascism există dominaţia economicului. Există numai o anumită diviziune a muncii, o anumită diviziune a funcţiunilor naţionale.

Partidul fascist are grije să *fixeze* marile ţeluri naţionale ; corporaţiunile au grija să *servească* aceste ţeluri pe planul economic. Aceasta înseamnă că în regimul corporatist nu economicul domină. Economicul domină într'o formă nesănătoasă, într'o formă morbidă, în desmăţul democraţiei, în spectacolele pe cari le dau cele mai mari democraţii, cari fac

o dovadă tristă de rolul pe care o anumită parte a economiei poate să-l ia la un moment dat, terfelind până și prestigiul național. În democrația haotică nu triumfă *economicul constructiv*, ci *finanța*. Simbolul democrației haotice nu este *Ford* ci *Stawisky*.

A doua consecință. Corporatismul nu este *organizarea egoismului de grup*; corporatismul nu este un profesionalism vulgar menit să împartă națiunea după categorii de interese.

Fiecare individ în societate are trei dimensiuni. Cea dintâiu dimensiune este *funcțiunea sa națională*, cea de a doua este *interesul său*, iar cea de a treia este *competința sa*.

Corporația integrează pe oameni după *funcțiunea națională*. Corporatismul nu neglijează nici cea de a doua dimensiune, de aceea integrează pe indivizi și după interese, în *sindicate*. El grupează sindicatele antagoniste pentru a da în fiecare corporațiune expresie interesului național integrat, pe anumite linii de activitate. În sfârșit, integrarea după *competință* se face în anumite *camere de competență*, cum ar fi: camerele medicilor, inginerilor, economiștilor, etc., cari urmează să aibă un rol activ în îndrumarea politicii generale a unei țări.

Dar, veți spune Dv., în această dezvoltare domină un optimism prea viu.

Da; dar optimismul care străbate noua construcție a Statului, nu înseamnă o notă personală, ci o exigență a vieții însăși. Își poate cineva închipui, că se poate construi o doctrină socială, care să nu fie optimistă? Optimismul reprezintă, înainte de orice, individualismul și liberalismul, cari presupun că toți oamenii neorganizați într-o masă haotică pot reuși pe calea unui buletin de vot să ferească o țară.

Dar este tot atât de evident că fără optimism — pe postulatul: „homo homini lupus“ — nu se poate clădi o societate!

CORPORAȚII ȘI CLASE

După cum am vorbit despre ideea de corporație, ideea de clasă va apărea înaintea Dv. în chip luminos. Corporația este *integrarea funcțională* bazată pe *comunitatea de scopuri naționale*; clasa este *integrarea socială* bazată pe o *comunitate reală (sau aparentă) de interese*.

Corporația este *omogenă funcțional și eterogenă social*. Clasa este *omogenă social și eterogenă funcțional*.

Corporația este o *integrare verticală* în societate; clasa este o *integrare orizontală*. Corporația este clădită pe *datorii*; clasa este clădită pe *drepturi* și pe *pretenții*.

Corporația este mijlocul de a răspunde unui *imperativ naționalist*; clasa este *negarea însăși a naționalismului*. Corporația este *solidaritatea națională*; clasa este *desintegrarea națională*.

Intre corporație și clasă este un adevărat abis de concepții. Corporația însemnează *mâine*; clasa însemnează *azi*.

În aceste două vorbe, *clasă* și *corporație*, se cuprind două ere, două mentalități, două lumi dintre cari una se confundă și cealaltă răsare.

Viitorul care va pune în locul exploatării de clasă, *ce incontestabil există*, cât mai multă dreptate socială, va face să se estompeze relieful ideii de clasă pentru a lăsa să trăiască numai celălalt relief al funcțiunilor naționale integrate vertical și legate în acelaș punct de convergență, care este interesul național.

Societatea de ieri cunoștea două *idealuri*, după cum o priveai de sus sau de jos. Societatea de mâine nu trebuie să cunoască decât *un singur ideal* și acela trebuie să fie afirmarea națională. Fiecare societate are alt ideal, alte virtuți, și alți zei, iar în ziua când se transformă, cea dintâi grijă a sa este să dărâme sau cel puțin să schimbe statuile de pe diferitele socluri.

Or, între statuile cari vor fi deplasate mâine este una care multă vreme a fost onorată și căreia i s'au adus cele mai sublime jertfe; este statuia *egalității*. Ziua de mâine va înlocui *egalitatea* de pe soclul ei cu o altă zeiță: *Justiția*. Societatea individualistă nu cunoștea *Justiția*. Pentru ea *egalitatea* realiza toate năzuințele umane. Căci *Justiția* nu poate să-și fixeze părerile și sentințele ei, dacă nu are la bază *un criteriu*; iar societatea individualistă era o societate fără criteriu. Ea nu admitea alt criteriu decât buna stare a individului!

Pe baza criteriului național se poate crea și ideea de *Justiție*. *Ceea ce este conform cu interesul național este just. Ceea ce nu este conform cu interesul național este injust.*

Egalitatea își găsește cu greu locul în corporatism, căci examinând noțiunea de *egalitate*, așa cum se prezintă în realitatea tangibilă descoperi numai neegalități: neegalități *funcționale*.

Egalitatea este antifuncțională, după cum funcțiunea este antiegalitară. Raporturile sociale corporative sunt raporturi de serviciu între diferitele grupuri, cari împlinesc funcțiuni naționale. *Justiția nu este altceva decât mijlocul prin care aceste raporturi pot fi făcute cât mai utile țării.* Dreptul la muncă, dreptul de a fi util este singurul drept care colorează social și etic viața națională.

O altă *Zeiță*, care se va găsi desigur incomodată mâine este *Libertatea*. *Libertatea*, creațiune factice și hipertrofică a secolului în care oamenilor dintr'o anumită parte a pământului li era îngăduit „să sburde de bine“, *libertatea* aceasta nu mai are actualitatea pe care a avut-o ieri. De data aceasta, când vom muta-o de pe soclul ei prea înalt va trebui să punem în loc o zeiță necunoscută, o zeiță care nu și-a găsit până astăzi locul în temple: zeița *organizației*.

Antiteza dintre libertate și organizație am dezvoltat-o cu alt prilej în mijlocul Dv. Desigur, restângerea libertății nu trebuie să fie niciodată completă și cea mai mare nenorocire pentru o societate ar fi să-și piardă vreodată *întreaga* libertate. Numai concepția *egoistă* a libertății este ceea ce constituie o imoralitate în atmosfera socială a veacului nou !

Libertatea în sine și mai ales *libertatea de gândire* este de esența oricărei societăți vii. Spuneam odată, că funcțiunea critică este o funcțiune indispensabilă și constructivă, care trebuie să fie admisă în mod firesc în orice societate. De altfel marii organizatori, Taylor sau Ford, *au organizat critica*, atunci când au creiat *birourile de studii*, cari nu se angrenează niciodată în treburile mărunte ale unei întreprinderi, ci au numai rolul nobil de a examina și de a privi cu un *ochiu critic* activitatea acesteea, pentru a le îmbunătăți.

Și deaceea nu se poate concepe un regim sănătos, căruia să-i lipsească funcțiunea critică. Și Dumnezeu ar fi făcut lumea cu mult mai bună decât cum a făcut-o, dacă la vremea aceea ar fi avut pe cineva, care să-l critice (ilaritate, aplauze). Deaceea este vai de țara aceea în care *acțiunea de devenire socială* sau acțiunea politică, în înțelesul nobil al cuvântului, este îngrădită de poliție și în care gândirea este îngrădită de foarfece. (Aplauze puternice).

CORPORATISM ȘI NAȚIONALISM

Am vorbit de corporatism față de ideea de clasă. Să vorbim acum de corporatism față de ideea națională, privindu-l prin prisma *raporturilor interne între diferitele fracțiuni etnice, cari se găsesc în mijlocul aceluiaș Stat*. Cu alte cuvinte, după ce am privit prin prisma corporatismului *raporturile interne sociale*, să privim acum tot prin prisma doctrinei corporatiste și *raporturile interne naționale*. Aceasta ne va da prilejul să risipim atmosfera creată de ignoranți și de adversarii corporatismului, cari își închipuie că instituirea corporatismului într-o țară cu minorități naționale realizează o prioritate și o precădere în favoarea acestor minorități.

Dar pentru că nu vreau să vă dau un răspuns direct, care să aibe aerul că pornește dintr'o dorință de adaptare personală la o anumită stare de spirit, voiu căuta să trag răspunsul meu, în mod onest și logic, din înseși principiile doctrinei corporatiste.

Primul caracter al unei corporații este acela de a fi națională. Problema caracterului național al corporațiilor nu s'a pus în Italia, fiindcă acolo minoritățile naționale n'au avut niciodată vreun rol important, prin numărul și situația lor ; dar ea se pune în țările cari s'au format sau s'au mărit a doua zi după război.

Idealul corporatismului este *afirmarea personalității colective a națiunii*.

În Statul democratic problema caracterului național al diferitelor categorii de muncă și de gândire nu este rezolvată; *ea este numai evitată*. Și este evitată pe o cale foarte simplă, care derivă consecvent din doctrina individualistă. În adevăr, pentru individualism toți oamenii fiind egali și națiunea fiind o masă omogenă de indivizi cu drepturi naturale egale, cari nu pot diferi delai un om la altul, este foarte logic că dacă într'un Stat majoritatea numerică aparține unei anumite națiuni, Statul acela este național.

Nimic nu este mai fals decât această presupunere simplă și aritmetică. Faptul că într'o țară majoritatea locuitorilor aparține unei națiuni nu însemnează numaidecât că acea națiune a dat caracterul său național Statului și țării. Numai simplul fapt al majorității numerice nu este de ajuns. Națiunea nu este omogenă; ea este un complex de categorii de muncă. *Ori, fiecare din aceste categorii de muncă este esențială, fiecare împlinește un rol NEINLOCUIBIL; fiecare la un moment dat poate să capete o așa însemnătate, încât caracterul său național să fie indispensabil*. Numai astfel întreaga organizație a Statului este națională.

Și atunci, în chip absolut consecvent, corporatismul fixează următoarea teoremă: *pentru ca un Stat să fie național, trebuie ca fiecare corporație să aibă caracter național*.

Bineînțeles, acest principiu se aplică mai ales la acele corporații, cari au un rol deosebit de important în viața statului. Ca să luăm un exemplu, dacă într'un Stat diplomația este la un moment dat în mâna unei minorități naționale, cum a fost acum câțiva ani în Rusia sovietică, oare se poate spune că acel Stat este național?

Căci ce folosește majoritatea națională compusă din zeci de milioane de mușici, cari nu joacă nici un rol politic, atunci când la posturile de comandă, în diplomație, majoritatea aparține unei națiuni minoritare?

Să presupunem apoi că într'o altă țară, cum ar fi Austria, împlinirea unei anumite funcțiuni naționale, cum este cea a *presei*, ar fi în mâna minoritarilor. Să ne închipuim că în altă țară, cum ar fi Polonia, comerțul ar fi exclusiv sau aproape exclusiv în mâna minorităților. Oare s'ar putea pretinde că aceste State au un caracter național, atunci când funcțiuni atât de însemnate și de esențiale se găsesc deivate dela imperativul național?

Democrația nu recunoaște această problemă, fiindcă, pentru ea, funcțiunile „sunt toate o apă”, după cum și oamenii „sunt toți o apă”. Ea nu rezolvă problema, fiindcă în cadrul ei de principii *nici măcar nu poate să o formuleze*.

CORPORATISM ȘI ROMANISM

Dacă după aceste considerațiuni generale, ne întoarcem la țara noastră, vom găsi că problema raportului cu minoritățile văzută în chip științific și obiectiv are două aspecte principale, cari trebuiesc examinate în prealabil. Cel dintâi aspect este datorit unor circumstanțe dinainte de război, din teritoriile astăzi alipite la România veche ; cel de al doilea aspect este datorit unor circumstanțe de după război.

Evenimentele cari s'au desfășurat în țările alipite astăzi României au fost de așa natură încât *ele nu au îngăduit niciodată libera dezvoltare a elementului românesc*. Elementul românesc a fost supus unui regim de persecuțiuni și de constrângere și pe teren economic și — așa putea zice, — *mai ales pe teren economic, așa încât în ziua sfântă a unirii el s'a găsit într'o situație de nedreaptă inferioritate*. Circumstanțele istorice n'au îngăduit un *joc loial* între diferitele naționalități în Ardeal, Bucovina și Basarabia ; nu a existat un „fair play“, de pe urma căruia fiecare națiune să se fi fixat pe o anumită poziție datorită calităților și defectelor sale.

Prin urmare, dacă este vreun drept legitim al noului Stat românesc acesta ar fi trebuit să fie, încă de acum 15 ani, *dreptul de a corecta in Justiția de veacuri acumulată în actuala configurație etnică și socială a Ardealului, Bucovinei și Basarabiei*. (Aplauze puternice).

Căci, nu s'ar fi gândit nimeni vreodată, că se poate ajunge la România-Mare și totuși — vorba lui Cașavencu — „să nu se schimbe nimic“.

Am văzut, în colțuri îndepărtate ale Ardealului scene impresionante, la vestea că o anumită întreprindere de care atârână viața a douăsprezece sate românești și-a schimbat într'o zi caracterul minoritar în caracter românesc. Am văzut preoți bătrâni spunând cu o mișcare în glas, pe care n'o întâlnești decât în clipele mari : „abia acum am simțit că a venit și la noi România-Mare“.

Al doilea aspect privește un fapt postbelic și anume invaziunea unor elemente străine foarte recente, cari au fost lăsate fără nici un control în mijlocul organismului nostru național. În această privință, trebuie să facem o despărțire foarte netă. Nu poate fi vorba de a trata la fel acele elemente minoritare, cari au trăit pe aceleași bănci cu noi, cari au primit cultura noastră și cari n'au cunoscut altă țară decât cea a noastră. Dar nu aceleași considerații pot să existe pentru acei cari, din lipsa noastră vinovată de control, au putut să abuzeze în vremea din urmă, — în vremea demoralizării în administrația de Stat — mărind spre paguba însăși a elementului minoritar vechiu, numărul alogeniilor din sânul românismului.

Desbrăcând acum problema de aceste două date circumstanțiale, să ne întoarcem la concluziile și la învățămintele pe cari ni le dă corporatismul, în ceea ce privește stabilirea raporturilor dintre români și dintre minoritari.

Corporațiile au rolul de a împlini funcțiuni naționale și de a păstra caracterul național în organele, cari împlinesc aceste funcțiuni.

Cari sunt mijloacele, pe cari corporațiunile le au la îndemână pentru a realiza acest mare deziderat? Corporația este un organ de drept public. Ea, înainte de orice, identifică și recunoaște pe membrii săi, adică recunoaște propria sa structură socială, economică și etnică. Fiindcă dacă există vreun păcat al vremurilor noastre, păcat care ne duce la înspăimântătoare erori, apoi este tocmai *acea ignoranță totală a datelor propriilor noastre probleme*. Desfid să se găsească cineva, care să poată prezenta un raport *științific și corect* asupra proporției naționalităților în corporația comerțului în corporația industriei, în corporația finanței ș. a. m. d.

Fiecare se mărginește la anumite aspecte vizibile și strigătoare, dar nimeni nu poate formula în chip științific această problemă. Și atunci, primul merit al unei corporații este de a se identifica pe ea însăși, de a-și cunoaște structura ei și deci de a pune și această problemă a minorităților din sânul ei în adevărații ei termeni. Căci identificarea intereselor antagoniste este primul act care duce la concilierea lor.

Corporatismul italian și-a creiat marele merit de a fi făcut din corporație un instrument de împăcare socială ameliorând raporturile între patroni și lucrători.

Ei bine, ceea ce a făcut corporatismul în Italia în ordinea socială, poate să facă corporația în România în ordinea națională și anume : identificarea situației etnice în fiecare ramură de producție sau de gândire și concilierea a ceea ce este divergent în CADRUL CORPORAȚIEI.

N'am văzut niciodată doi oameni împăcându-se în piața publică. Democrația face însă din această problemă a minorităților o problemă de piață publică !

Dimpotrivă, în interiorul unei case gospodărești, cum ar fi corporația și într'o atmosferă de muncă pozitivă și de sinceritate, cele mai multe diferențe naționale ar putea să ia sfârșit, tot așa de natural și de păcinic cum au dispărut diferențele sociale în sânul corporațiilor italiene.

Dealtfel, eu vorbesc pentru un public extrem de inteligent, și dintr'o parte și din alta, și de aceea nu este nevoie să accentuez prea mult unele lucruri. Este destul să arăt întâiu că *într'o corporație intrările sunt controlate* ; o corporație nu este ca o casă de notar public din Franța cu ușile întotdeauna deschise ! *Corporația este o casă cu ușile controlate ; controlul se exercită de către conducerea corporației iar con-*

ducerea corporației — care este o instituție de drept public — nu poate să aibă în Statul românesc decât caracter românesc. (Aplauze puternice și prelungite). Dar nu numai controlul intrărilor, dar și disciplina organizării gospodărești a întregii vieți colective într'o corporație se exercită de către conducători aleși de masa celor conduși.

O anumită disciplină internă se exercită în corporație și această disciplină este cea mai bună garanție a mersului liniștit al corporațiilor, peste incidentele și fricțiunile la cari dau naștere diferențele de ordin social sau de ordin etnic.

Se ține astfel „o cumpănă dreaptă“ între națiunea majoritară și națiunea minoritară, o cumpănă dreaptă care se realizează de cele mai multe ori prin bună înțelegere.

Și în această privință inițiativa trebuie să o aibă elementul minoritar. Am observat că în Camerele de Comerț, — bietele noastre începuturi de corporatism, — fără nici un fel de luptă și fără nici un fel de încăerare, *se ajungea în totdeauna, chiar în regiunile țării din Ardeal în care minoritățile sunt într'un număr covârșitor, să se asigure preponderență în conducere elementului românesc.* Acest exemplu arată că, dacă s'ar generaliza sistemul organizării, *dacă în locul haosului de astăzi am avea pretutindeni instituții de ordin public sau semi-public cari să integreze diferitele funcțiuni naționale, atunci în chip firesc s'ar putea stabili și un echilibru just între națiunea românească și celelalte națiuni conlocuitoare.*

De aceea, eu nu mă pot grăbi să admit principii cari au caracter mecanic, cum ar fi principiul: „*numerus clausus*“

„*Numerus clausus*“ este o formulă matematică. Și eu primesc matematica în toate părțile, numai în viața socială nu o accept bucuros. „*Numerus clausus*“ însemnează o dispoziție forțată și uniformă pentru diferite corporații, deci foarte greu aplicabilă.

Infinit mai plastică, mai realistă și mai aplicabilă, este soluția care se realizează pe calea *controlului corporației prin elementele românești.* Aceasta este o soluție mult mai practică din punctul de vedere al aplicabilității, fiindcă nu trebuie să uităm un lucru: că nimic nu se aplică mai greu, — mai ales într'o țară ca a noastră, — decât o lege care ar trebui să jicnească unele interese materiale și a cărei execuție ar fi dată în mâna birocrației noastre! Și atunci, în locul acestei formule matematice și rigide, vine *soluționarea problemei dela caz la caz,* într'o altă atmosferă și printr'un instrument suplu și adaptat scopului; acest instrument este corporația.

Concluzia este că, astăzi se cer soluții noi pentru probleme vechi. Problema dezechilibrului între români și

minoritari în anumite ramuri ale vieții naționale, există de vre-o 40 de ani încoace în actualitate, *fără ca să fi făcut un singur pas pe calea unei soluționări efective*, dar făcându-se pași mari pe calea disensiunilor, încordărilor și tulburărilor sufletești. Și atunci credința noastră este că, dacă doctrina corporatistă n'ar avea decât meritul să dea o formulă de viață nouă, în care oamenii să meargă în tipare de muncă organizată și disciplinată, în care o cumpănă dreaptă și un echilibru echitabil să fie stabilit în mod normal și pașnic între clase și naționalități și încă corporatismul ar bine merita dela lumea contemporană.

Ajuns la sfârșitul acestei ore de dezvoltare a ideilor corporatiste, sunt convins că în partea din urmă a expunerii mele, în această delicată problemă în care așa de puțini au curajul să vorbească cu sinceritate, am reușit să nemulțumesc și pe *unii* și pe *ceilalți*. Eu am o singură consolatie: aceea de a crede adânc că aceste formule noi de viață și de organizație sunt în stare să dea în sfârșit, mijloace noi prin cari raporturile dintre diferite naționalități vor putea deveni *liniștite* astăzi, pentru a ajunge *echitabile* mâine. Cred că, și sub acest raport corporatismul va fi regimul mult așteptat, capabil să limpezească tot ce s'a turburat, să deslege tot ce s'a înodat, să înalțe tot ce s'a coborât. (Aplauze puternice și îndelung repetate).

CONFERINȚA III

Doamnelor și Domnilor,

Fără a voi să recapitulez ceea ce am dezvoltat în a doua conferință a ciclului meu, voi reaminti totuși înaintea domniilor voastre că am terminat conferința a doua cu demonstrația clară, că *sistemul corporatist reprezintă organizarea naționalismului pozitiv, activ și creator*. Am demonstrat că, după cum în Italia sistemul corporatist a rezolvat marea problemă a echilibrului între antagonismele sociale, *într'o țară ca a noastră sistemul corporatist este destinat ca, odată cu antagonismele sociale, să rezolve problema vecinic nerezolvată a echilibrului între diferitele naționalități cari trăiesc în acest Stat și în special marea problemă a echilibrului între românism și minoritățile de toate felurile*. Am arătat că toate corporațiile, și mai ales corporațiile economice, se vor caracteriza *prin intrări controlate, printr'o conducere necesarmente românească și că acești doi factori singuri: conducerea românească și intrările controlate, sunt suficienți pentru a aduce pe oricine, — oricât ar vrea să fie de puțin inteligent — la concluzia că sistemul corporativ este singura construcție pozitivă, care poate da deslegare problemei naționale interne, (aplauze puternice și îndelungate) și că aceste noi instituțiuni, cari sunt corporațiile, sunt cele dintâiu instrumente ale operei de românizare a României, care nici măcar n'a început încă (aplauze).*

CORPORAȚII ECONOMICE ȘI CORPORAȚII SOCIAL CULTURALE

În conferința de astăzi ne vom ocupa de *organizarea constituțională a Statului corporativ*.

Dar, înainte de a păși la această organizare, vom reveni asupra problemei atinse până astăzi, a clasificării corporațiilor în cele două mari familii: *familia corporațiilor economice și familia corporațiilor social-culturale*.

Corporațiile economice *produc valori economice* sau le pun în circulație (ceea ce este tot una, circulația fiind într'un înțeles mai larg tot o formă de producție). Ele „consumă“

valori social-culturale, fiindcă fără aceste valori, adică fără *serviciile sociale*, — cari sunt furnizate de armată, de justiție, de administrație — nu ar exista siguranța necesară dezvoltării activității economice, iar fără lumina care vine din partea culturii, nu s'ar putea dezvolta nici industria, nici comerțul, nici agricultura.

În acelaș timp, familia corporațiilor social-culturale este *consumatoare de bunuri economice* și este *producătoare de bunuri și de valori social-culturale*.

Și din acest schimb continuu, din acest echilibru între cele două mari familii, rezultă o sinteză a muncii naționale.

Pe constatarea aceasta istorică și logică a existenței celor două familii: familia economică și familia social-culturală își fundează corporatismul construcția sa constituțională. Dealtfel, echilibrul între cele două familii este una dintre condițiile de viață și de bună organizare a unui Stat.

Bismark constata de multă vreme, preconizând sistemul corporativ, că în regimul democratic se înclină prea mult balanța de partea acelor cari consumă valori materiale fără să producă decât ipotetice valori spirituale. Și spunea, cu un cuvânt brutal: „Să se sfârșească odată cu armata trântorilor, cari nu știu să producă decât un singur lucru: legi, „dar acestea în abundență“.

TREI CONCEPȚII CORPORATISTE

Pentru a clasa corporațiile în social culturale sau în economice, situația lor de astăzi în raport cu Statul nu interesează. Dacă ar fi să facem o observație generală, ar fi aceea că din punct de vedere juridic funcțiunile *economice* în societatea de astăzi sunt îndeplinite mai ales *de către particulari*. Ele sunt obiectul unei activități particulare și cad în *domeniul dreptului privat*, pe când funcțiunile *social-culturale* sunt aproape toate acaparate *de către Stat* și cad în *domeniul dreptului public*. Totuși, apartenența sau neapartenența la Statul de astăzi a unor anumite funcțiuni naționale nu trebuie să stabilească nici o concluzie pentru ceace va fi mâine. Faptul că astăzi industria este în general privată și școlile sunt de Stat nu trebuie să ne ducă la concluzia că industria constituie *numaidecât* o activitate privată și educația publică *numaidecât* o sarcină de Stat.

Ca să intrăm în miezul problemei organizării constituționale a Statului după concepția corporatistă, trebuie să ne punem chestiunea esențială, pe care și-au pus-o toți cugetătorii asupra problemei sociale și anume: *care este origina Statului? Care este origina puterii publice? Pe ce se legitimează dreptul Statului asupra indivizilor? Pe ce drept, pozitiv se clădește puterea Statului?*

Această problemă nu este rezolvată până astăzi. Fascis-

mul i-a dat o soluție, care însă este particulară. Democrația i-a dat o altă soluție. *O soluție corporatistă proprie nu s'a dat încă, în ceea ce privește noua așezare a Statului pe temelia corporațiilor.*

Corporatismul dă problemei puterii publice trei mari soluții, bazate pe trei concepții deosebite. Există o concepție a *corporatismului subordonat*, o concepție a *corporatismului mixt* și, în sfârșit, concepția, care este a noastră, a *corporatismului pur*.

CORPORATISMUL SUBORDONAT

Ce însemnează corporatism subordonat? Corporatismul subordonat însemnează organizația *parțială* a corporațiilor, cari lucrează în colaborare și alături cu Statul, cu anumite drepturi normative în interiorul lor, *dar fără a se construi însăși puterea publică pe acest fundament al corporațiilor.* Statul fascist este *tipul corporatismului subordonat*. Puterea publică nu vine în Italia, cel puțin până astăzi, dela corporații; puterea publică vine dela partidul fascist.

Tot așa, școala corporatistă a sociologului și economistului Spann dela Viena preconizează un corporatism subordonat, în care puterea publică vine din afara corporațiilor, fără a ne spune clar de unde. Deși, chiar în conversațiile personale cu acest savant mi-am exprimat dorința să înțeleg de unde vine în concepția sa puterea publică a Statului, nu am ajuns încă să fiu edificat asupra acestui punct. Corporatismul subordonat are două variante: sau o subordonare a corporatismului la puterea publică constituită *pe baza votului universal*, sau o subordonare a corporatismului la o putere publică constituită *pe baza unui partid național unic, cum este partidul fascist.*

În cazul dintâiu este aproape inutil să mai combatem teoria corporatismului subordonat. Căci ea ar recunoaște că votul exprimat în massă ar reprezenta voința națională, ceea ce constituie un *mon sens* și o mare minciună convențională. *Este un absolut non senz ca să subordonezi logicul și organicul reprezentat de ideea corporatistă, nelogicului și neorganicului reprezentat de către ideea votului universal.*

Dar, nu numai atât. Corporatismul nu este numai un sistem de vot. Corporatismul este o întreagă concepție asupra societății, diametral opusă concepției individualiste, care stă la baza votului universal haotic. Și atunci, dacă ai pune corporațiile în subordinea unei puteri publice eșite din votul universal, ar însemna să crezi un sistem absurd și anti-istoric, ar însemna să pui societatea, în ce are ea mai viabil și mai organic, sub controlul a ceea ce societatea are mai învechit și mai perimat. Ar însemna *să pui ziua de mâine, sub controlul zilei de azi.*

Iată de ce, corporatismul nu poate naște la umbra poli-

ticianismului destructiv. Iată de ce, lumea nouă nu poate fi subordonată unei lumi vechi, care are interes să nu o lase să trăiască și să se ridice.

Dar este cealaltă variantă: a corporațiilor subordonate unui partid național tutelar.

Partidul național tutelar nu poate naște însă în orice circumstanță. Un asemenea partid are o anumită legitimitate firească la conducerea Statului, când este creat de o revoluție, care a făcut să se nască la un moment dat simțământul general că interesele patriei se identifică cu acele ale partidului triumfător.

Acest fenomen s'a produs la nașterea partidului fascist. Dar acesta este un fapt întâmplător. Pe întâmplare nu se poate clădi însă o doctrină; pe excepție nu se poate funda o regulă. Și chiar un asemenea partid are această legitimitate istorică, numai în primii ani ai existenței sale. După aceea revoluția „se răcește“, iar partidul, străbătut de curente egoiste, nu mai are caracterul său primitiv de *expresie nemijlocită a conștiinței naționale*. Numai în rare momente, istorice se creează ceea ce filozofii numesc „une donées immédiates de la conscience nationale“, care nu se discută, dar care se vede și se simte, așa cum se vede și se simte, cel puțin dela începuturile sale și până astăzi, la partidul fascist din Italia.

Sistemul partidului unic și al corporatismului subordonat este un sistem, care poate să aibă o valoare incontestabilă, dar numai pentru epoca de tranziție în care se face pregătirea sufletelor și organizarea materială a națiunii, așa ca ea să devie demnă de *independența corporativă*, care este idealul oricărui doctrinar corporatist.

CORPORATISMUL MIXT

Dar care este *sistemul corporativ mixt* ?

În sistemul corporativ mixt, puterea publică are două izvoare : un izvor este votul universal și alt izvor sunt corporațiile. Ele se exprimă într'o Cameră a votului universal și un Senat corporativ. Și acest sistem este hibrid. Dacă în primul caz lumea veche ține în subordine lumea nouă, în al doilea caz haosul este și mai mare, fiindcă lumea veche vrea să țină în echilibru lumea cea nouă. Tendințele noi ale unei societăți care vrea să-și dea o formă organică, pentru a răspunde imperativului timpului sunt în fiecare clipă împiedecate de tendințele aceloră, cari voesc să conserve vechile instituții. Echilibrul este aproape imposibil. Două lumi sunt silite să trăiască împreună, când totul le desparte, ca în acele căsătorii, în cari se unesc doi cameni, cari nu se doresc și cari dau unul pentru altul o cordială antipatie.

CORPORATISMUL PUR

Să venim acum la *corporatismul pur*. Corporatismul pur apare, din cele arătate, ca demonstrat prin negațiune, întrucât este singura formă care mai rămâne după eliminarea formelor nelogice și neorganice.

In corporatismul pur toate puterile vin dela corporații.

Care este logica doctrinară a sistemului? Cari sunt bazele sale și garanțiile sale de bună funcționare ?

În sistemul individualist, baza doctrinară o constituie voința individului, drepturile individului și acea „voință generală“, pe care numai totalitatea indivizilor puși laolaltă ar putea să o reprezinte.

Primul articol din dogma individualistă este: „exist, deci am drepturi“, care amintește dictonul filosofic: „Cogito, ergo sum“. Dar individualismul este mai puțin exigent; el nu pretinde individului să cugete, ci numai să fie un animal mai mult sau mai puțin biped, pentru că din această sumară calitate să tragă concluzia existenței unor „drepturi naturale“.

Acestei concepții corporatismul îi opune o alta: *nu există alte drepturi, decât acelea cari sunt derivate din funcțiunile sociale, pe cari fiecare le îndeplinește. Nu există drepturi, decât pentru acei cari își îndeplinesc datorile. Nu există drepturi, decât pentru categoriile funcționale ale societății, cari sunt corporațiile.* Fiecare categorie de muncă „fabrică“ în fiecare zi drepturi; *cu fiecare lovitură de ciocan, cu fiecare brazdă trasă în ogor, cu fiecare oră de prelegere, cu fiecare pagină scrisă pentru folosul unei națiuni, nasc drepturi.* Aceasta este singura concepție de drept într-o societate cu bază etică, cum cătă să fie societatea corporatistă. (Aplauze prelungite și îndelung repetate).

Și atunci, unde să mergem să găsim isvorul din care țâșnește apa limpede și scânteietoare a dreptului necontestat? Numai în câmpurile de muncă și în laboratoriile de muncă. Numai acei cari prezintă certificatul datoriei împlinite, se pot considera drept cetățeni ai țării.

Drepturile corporațiilor sunt atunci ca și drepturile funcționarilor, cari isvorăsc și derivă numai din „necesitatea serviciului“. *Singurul isvor de drepturi sunt corporațiile; singura bază pe care se poate clădi un Stat, care să ofere garanții de bună funcționare este numai corporatismul.*

Statul ca supracorporație are misiunea să coordoneze activitatea tuturor corporațiilor. *Dar Statul, derivat din corporații, trebuie să-și impună voința, fiecareia din ele.* Iată marea problemă a Statului corporativ.

Evident, problema aceasta s'a pus și în doctrina individualistă, în care Statul este clădit pe indivizi și totuși ajunge să-și impună voința fiecărui individ în parte.

Care este, în Statul corporativ, arbitrul suprem între aceste corporații, cari pot deveni antagoniste ?

Cel dintâi arbitru este *Suveranul*. Suveranul, prin continuitatea istorică a monarhiei are în orice Stat corporativ o superioritate imensă față de un President de republică. Și de aceea, după cum bătrânul Carp avea ca formulă : „Regele și dorobanțul“, noi avem ca formulă adânc simțită, pornită din convingeri teoretice și dintr'un sentiment statornic, deviza : „Regele și corporațiile“.

Dar monarhul nu poate și nu trebuie să intervie decât rare ori și anume pe calea disolvării corpurilor legiuitoare. Cum se realizează atunci echilibrul de fiecare zi între corporații? El se realizează printr'un relativ automatism.

Sunt două mecanizme pentru asigurarea echilibrului automat. Cel dintâiu lucrează numai *în cadrul legilor*, atunci când se naște între mai multe corporații un conflict, care poate fi soluționat pe cale legală, fiindcă rezultă din călcarea sau reaua interpretare a legilor. Atunci intervine un mecanism special și nou, care va da unelora dintre dvs. cari studiază dreptul, prilej de multă gândire: aceasta este *Justiția faptelor colective*.

Justiția de mâine nu va mai fi interesantă la capitolul dramelor pasionale individuale, cu sau fără revolver sau veronal. „Marile procese ale istoriei“ vor fi procesele cari vor reprezenta încăerările pacifice ale marilor formațiuni colective și cari urmează să se tranșeze pe calea arbitrajului Justiției faptelor colective.

Dar nu există numai conflicte, cari intră în cadrul legilor și cari se pot tranșa pe baza unui criteriu legal. Există și conflicte, cari se nasc în afară de legi, și cari sunt *conflicte de putere*. Cine le soluționează și cine stabilește echilibrul zdruncinat de ele ?

Astăzi se pretinde că echilibrul dintre forțele sociale se realizează în cadrul partidelor politice. Mâine acest echilibru va fi realizat în cadrul Statului și prin mecanismul special creat din Stat. Cea dintâi piesă a acestui mecanism o constituie *reprezentarea complectă și adecvată a tuturor forțelor sociale într'un Parlament corporativ, reprezentare care constituie singură cea mai bună garanție de echilibru*.

În adevăr, nici o clasă socială și nici o categorie de muncă nu va putea la un moment dat să ridice pretenții dincolo de limita intereselor naționale, fiindcă toate celelalte categorii de muncă, *totdeauna prezente, mobilizate și gata să intervină* vor opune reacțiunea necesară împotriva acestei ruperi de echilibru.

Acesta este *automatismul* corporatist. Nici o corporație nu va putea face un pas neîngăduit, fără ca toate celelalte să-i opună o rezistență firească în numele intereselor naționale. Astfel, asigurarea echilibrului între diferitele forțe eventual

antagoniste, constituie una din marile virtuți ale Statului corporativ.

Evident, pentru rolul suprem de arbitraj, vor trebui pregătiți din vreme arbitri, cari vor fi *oameni de Stat selectați din corporații*.

După cum Statul Major este compus din ofițeri de toate armele, tot așa și în Statul corporativ fiecare corporație va da pe cei mai buni și mai aleși, pentru a face parte din conducerea supremă a Statului. Pentru a fi ales, va trebui să îndeplinești — afară de condițiunea „necesară dar nu suficientă“ de a fi un om remarcabil în meseria ta proprie — și pe aceea de a avea cunoștințe în afară de această meserie, pentru a fi pregătit să privești între orizonturi și să descoperi relieful intereselor cuprinse între ele.

PARLAMENTUL CORPORATIV

Parlamentul apare atunci ca o exprimare inevitabilă a corporațiilor, cari sunt singurele organe îndreptățite să reprezinte *drepturi*.

Sunt două mari soluții în materie de parlament corporativ. Una este *Camera unică* și alta este *Sistemul bicameral*. În ceea ce privește Camera unică, pe care am examinat-o într'un vechiu proiect al nostru, se pot face mai multe obiecții. În Parlamentul corporativ, reprezentarea este *directă* și *exclusivă*. Fiecare mandatar este legat de mandatul său. Fiecare lucrează în anumite limite, cari sunt definite de corporația pe care o reprezintă. Aceasta însemnează că în acest Parlament există grupări omogene, naturale și destul de solidare. Tocmai aceasta pune o problemă particulară Camerei corporative unice și anume problema de a *nu lăsa niciodată majoritatea la discreția unei singure categorii de interese sociale*, cum ar fi în România țărănimea, iar în țările occidentale, proletariatul industrial, cari pot să reprezinte categorii omogene puternice și numeroase, dar cari nu trebuie să ajungă să-și împlinească în mod exclusiv dorințele lor, pe baza majorității pe care o dețin în Parlament.

Și atunci, într'o Cameră corporativă unică, se pune principiul: *nici o categorie socială omogenă nu are dreptul la majoritate*.

Într'un sistem bicameral problema este simplificată. În acest sistem, Camera este constituită pe baza corporațiilor *economice*, iar Senatul pe baza corporațiilor *social culturale*. Se dă astfel întâi expresie solidarității firești care există între elementele economice pe de o parte, și elementele social-culturale pe de altă parte. Ele însemnează două stări de spirit deosebite, două lumi deosebite, două categorii mintale deosebite. Corporatismul recunoaște și exprimă această distincție. Aceasta este de altfel singura metodă reală și eficace: metoda sincerității. Corporatismul începe prin

a recunoaște și a reprezenta legal tot ce este distinct și chiar antagonist în sânul națiunii, prin a recunoaște diferențele între categoriile de muncă, că și diferențele de mentalitate, și aceasta tocmai cu scopul ca, prin această reprezentare sinceră, să ajungă la o conciliere care — atunci când se face — este durabilă, fiindcă se integrează în realitatea însăși.

Corporatismul nu *evită* să rezolve problemele delicate. El recunoaște reliefurile sufletesc al țării și caută să-i dea expresie, realizând astfel o formă perfectă și ideală a regimului reprezentativ, formă pe care ipocrizia regimului individualist n'a putut niciodată să o atingă. (Aplauze puternice).

A pune alături Camera economică cu Senatul social cultural, însemnează a obliga pe fiecare din cele „două lumi“ să lucreze numai decât una cu consimțământul celeilalte; însemnează a proclama că *națiunea nu poate trăi numai cu pâine*, dar mai însemnează în acelaș timp că ea nu poate trăi numai cu serviciile social-culturale cari, când devin hipertrofiate, constituie un dezechilibru și o supra-consumație, ruinătoare pentru bugetul țării.

* * *

Cum se face compunerea Parlamentului corporativ? Cum se desemnează parlamentarii corporativi? Care este numărul de parlamentari, care reprezintă fiecare corporație? În reprezentarea diferitelor categorii de muncă, nu poate fi vorba de a crea *sufragiul universal corporativ*, adică de a împărți pur și simplu pe votanții actuali în anumite categorii profesionale, cari ar avea un număr de *aleși strict proporțional* cu numărul alegătorilor din fiecare categorie.

Dacă numai aceasta ar fi corporatismul, ar fi prea puțin.

Dimpotrivă, corporatismul procedează organic; el dă fiecărei categorii funcționale, adică fiecărei corporații un număr fix de reprezentanți. Aceștia sunt aleși de organul de bază, care are calitatea de a reprezenta corporația, cum ar fi Adunarea generală a acesteia.

Or, obiecțiunea cea mare care se ridică ca să amenințe întreg sistemul este aceea privind caracterul *arbitrar* al numărului de aleși, acordat fiecărei corporații. Se pretinde că nu există o proporție atotsatisfăcătoare, care să mulțumească toate corporațiile.

Oricât de arbitrar ar fi un sistem, care ar fixa atâtea mandate corporațiilor agricole, atâtea corporațiilor industriale, ș. a. m. d., *el nu va fi niciodată atât de arbitrar ca sistemul electoral actual, care face ca în Parlament să nu avem nici un muncitor industrial și nici un meseriaș!* Cum este posibil, ca aceste admirabile categorii de muncă să fie atât de ignorate într'un sistem, care se pretinde reprezentativ?

În realitate, problema proporționării nu este atât de grea cât s'ar crede. Numărul diferiților reprezentanți corporativi

se fixează după importanța funcțiilor naționale, după competența în Stat pe care o reprezintă diferitele categorii de muncă și câteodată, după *numărul* acelor care fac parte din fiecare categorie.

Interesant este că și funcționarii urmează să fie reprezentați într'un Parlament corporativ, fiindcă nu există nici o logică doctrinară, care să împiedice pe funcționari de a fi aleși și reprezentați într'un asemenea Parlament. Funcționarii îndeplinesc funcțiuni sociale caracteristice și bine definite în Stat și nimic nu le-ar putea răpi dreptul de a fi reprezentați.

Desigur s'ar putea ridica unele incompatibilități și restricții, între cari una ar fi aceea ca aleșii funcționarilor să nu aibă dreptul de a critica pe superiorii lor erarhici, nici de a vota legile cari le fixează propriile lor salarii. Dealtfel în Parlamentul actual nu există această incompatibilitate. Acum câțiva ani, când am depus legea armonizării, profesorii s'au grupat de sus în jos, indiferent de culoarea de partid, într'un grup compact, care voia să împartă bugetul țării după pretențiunile sale! „Instinctul corporativ“ funcționa încă de atunci foarte bine!

Așa ceva nu ar fi îngăduit în sistemul corporativ, care nu ar admite dreptul funcționarilor de a decide în parlament asupra soartei lor proprii.

PROBLEMA NAȚIONALĂ ÎN COMPUNEREA PARLAMENTULUI

O problemă importantă este *problema națională în compunerea parlamentului*.

Oare Parlamentul corporativ nu ar prezenta în România pericolul de a da o reprezentare disproporționată, elementului alogen din mijlocul românismului?

Corporațiile, cum am arătat, sunt și trebuie să fie naționale. Corporațiile trebuie să realizeze în interiorul lor o justă proporție între elementul românesc și cel minoritar. Acesta este pentru corporații un principiu doctrinar, iar nu unul circumstanțial.

Și de aceea, să-mi îngăduiți să vă atrag atenția asupra caracterului prea circumstanțial în care este văzută astăzi problema românismului. Astăzi ne găsim într'o perioadă de șomaj al absolvenților școlilor noastre înalte, cari nu-și găsesc prilej de muncă. Ei bine, fiindcă există șomaj am descoperit că există o problemă națională, că există o problemă a disproporției între elementele românești și cele minoritare. Dar, dacă mâine vom avea un ușor val de prosperitate, care va aduce plasarea bună sau rea a elementelor românești în viața noastră economică, problema românismului nu se va mai discuta. Dacă mâine s'ar asigura un plasament mediocru elementelor românești, cari ies din școlile noastre, cu aceasta

s'ar rezolva problema românismului în viața economică? Desigur că nu.

Nu este destul ca să arunci în câteva locuri umile pe tinerii noștri absolvenți de școli înalte, pentru ca să declari închisă această problemă! Nu.

Această problemă trebuie văzută în lumina doctrinară, prin prizma intereselor esențiale și neschimbătoare ale noastre. *Deaceea corporatismul nu urmărește o soluție întâmplătoare și circumstanțială, ci dimpotrivă, o soluție pozitivă și permanentă, care să restabilească dezechilibrul național de azi și să nu mai îngăduie un nou dezechilibru național mâine.*

Două observații se mai pot face privitor la opera de românizare a corporațiilor și în special a corporațiilor economice. Întăiu este faptul că mâine va interveni — că *va trebui să intervină* — un factor nou și anume exodul, care trebuie pregătit, al elementelor românești dela țară către orașe. Acest exod trebuie să dea un caracter din ce în ce mai românesc tuturor categoriilor de muncă orășenească și să rezolve în mare parte problema dezechilibrului național, care ne apasă și ne îngrijorează azi.

Dar mai este a doua împrejurare, care face să nu ne temem prea mult de caracterul minoritar exagerat al corporațiilor noastre. Aceasta derivă din însuși principiul parității sociale, care face ca corporațiile industriale și comerciale să fie conduse de reprezentanții lucrătorilor și ai patronilor *în mod egal*: or, la noi paritatea socială este și paritate națională fiindcă în România lucrătorii sunt aproape totdeauna români și numai patronii sunt în mare parte de alte naționalități.

Iată un avantaj și o garanție în plus pe care o prezintă sistemul corporatist. Corporațiile au posibilitatea să *fie cumpăna*, evitând dezechilibrul de astăzi în favoarea elementului minoritar. În sfârșit, caracterul însuși al mandatului parlamentar corporativ este incompatibil cu grupările separate pe naționalități. Mandatul corporativ este un mandat limitat și îngrădit de interesele fiecărei categorii funcționale, așa că orice abatere dela această îngrădire are drept urmare că alesul, care a făcut în loc de politică corporativă, politică minoritară, nu mai este ales a doua oară. Prin urmare, nu poate fi vorba de nici o grijă în cece privește păstrarea caracterului național al Statului.

Statul nostru *nu este un stat polinational, ci este un Stat românesc cu minorități naționale.* Acest caracter național se va întări enorm în regimul corporativ.

GUVERNUL ÎN STATUL CORPORATIV

În altă ordine de preocupări, ne întrebăm cum va fi compus în Statul Corporativ guvernul? Guvernul are întâiu de scop să *fixeze în chip concret marile țeluri naționale, cari*

sunt dictate în mod constant de conștiința publică și, în al doilea rând, să realizeze convergența tuturor mijloacelor cari duc spre aceste țeluri naționale.

Cum trebuie să se constituie Guvernul ca să conducă cât mai gospodărește țara? Desigur, după bunele reguli ale organizării științifice a muncii.

Cea dintâi regulă este să aibă un șef. Șeful guvernului trebuie să aibe o putere neasemănătoare cu a celorlalți miniștri, având o răspundere particulară față de Coroană și față de Parlament.

Șeful guvernului trebuie să stea multă, multă vreme la guvern. Aceasta este prima condiție a Statului corporativ, iar mecanismul parlamentar corporativ trebuie să realizeze această condiție.

Marii administratori ai omenirii, marii oameni de Stat, de al căror nume se leagă sau ridicarea țării lor prin bună gospodărie, au putut să stea la cârmă zeci de ani. Marii ctitori și administratori de țări: Pericles, Sully, Turgot, Bismark au stat vreme de zeci de ani în fruntea cetăților și a țărilor, pe cari le guvernau.

Iată de ce atunci, șeful guvernului capătă o autoritate, care derivă din însăși stabilitate sa.

Miniștrii nu sunt colegii ci subordonații șefului guvernului. În țara în care subsecretarii de stat se consideră miniștri, doctrina corporatistă face din miniștri, simpli subsecretari de Stat! Și totuși aceasta cere necesitatea funcțională: o echipă cu un șef. În regimul corporativ fiecare ministru se schimbă, fără ca guvernul să se schimbe. Căci actuala solidaritate de Cabinet nu este eșită din nevoile Statului, ci din necesitățile de partid. Nimic nu justifică ca atunci când vreun ministru a făcut o gafă, să plece odată cu el tot guvernul, așa cum se întâmplă azi la noi!

În sistemul corporatist, toți sunt utili, dar nimeni nu este indispensabil. În chipul acesta, se realizează și stabilitatea guvernamentală. Dealtfel, Parlamentul nu poate cere retragerea șefului guvernului decât printr'un vot expres cu o majoritate de 2/3. Un asemenea vot nu s'ar putea da cu ușurință, într'un Stat în care nu ar exista *opozitie politică*, ci numai grija de bună gospodărie a țării. Ar trebui să fie prea gravă situația pe care s'ar creat-o primul ministru, pentru ca reprezentanții Parlamentului corporativ să dea acest vot neobicinuit.

Cât despre obiceiul de azi, ca pentru o simplă lege sau pentru o ordine de zi Cabinetul să se retragă, el este o absurditate și o nebulie! S'a introdus în mijlocul afacerilor serioase de Stat, o mentalitate de club de joc de cărți, în care totul se răstoarnă din cauza celei mai mici „ofense“.

Numai sistemul corporatist descris de noi face posibilă viața acelor exemplare rare, pe cari istoria le numește oameni

de Stat. Căci astăzi există o incompatibilitate absolută între sistemul nostru constituțional și acțiunea oamenilor de Stat.

În adevăr, ori omul care poate fi om de Stat se adaptează instituțiilor, cari cer nivelarea sa la rând cu toate mediocritățile și încetează astfel de a mai fi om de Stat, sau omul care vrea să-și afirme voința și energia lui de a transforma și de a înălța o țară, înlătură dela început cu brațe viguroase instituțiunile cari îi stau în cale.

Ce calvar este viața oamenilor de Stat chiar într'o mare democrație, cum este democrația franceză ! Poincaré, nu și-a scris încă tragedia vieții sale, dar numai pe câteva fapte putem să bănuim suferințele unui om, care a avut o concepție, care a știut unde este adevărul și calea mântuirii și care nu a fost lăsat să meargă pe această cale din cauza sistemului politic, care condamnă la mediocritate.

INCHEERE

Am ajuns la sfârșitul celor trei conferințe, pe cari le-am făcut asupra corporatismului

Veți mărturisi și dvs. că n'am făcut o expunere rece. Iertați-mă de a nu-mi fi ținut făgăduiala dela început, care era aceea de a trata, cu o răceală vecină cu indiferența, un subiect care clocotea în sufletul meu.

Dar căldura nu exclude obiectivitatea. Și cred că n'am adus înaintea dvs. argumente de alt ordin, decât acelea cari răsar în mod natural din privirea asupra configurației politice, economice și mai ales sufletești a lumii contemporane.

Dealtfel, se poate cere astăzi prea multă răceală cuiva, care are tristul privilegiu de a vedea câteodată înaintea altora și care înțelege astăzi că totul se năruie și se prăbușește, dacă nu intervine la vreme un gând mântuitor?

Și dacă criticile actualului sistem au căzut câteodată dincolo de anumite limite îngăduite de convențional, aceasta s'a datorit unei pasiuni pentru țara aceasta, care-și caută de atâta vreme drumul !

Eu am o singură invitație de făcut tuturor acelor cari sunt capabili să dea vre-o idee pentru limpezirea și îndrumarea vremurilor noastre: să-și arate fiecare gândul său cu sinceritate și să-și aducă contribuția sa. Și mai ales două lucruri să nu facă nimeni: să nu pretindă nimeni că așa cum mergem, mergem bine; iar dacă vrea să dărâme ceva, să n'o facă înainte de a arăta cu precizie ce vrea să puie în loc. (Aplauze prelungite).

Aceasta este contribuțiunea pe care trebuie să o cerem, (aplauze) tuturor acelor cari dețin în mod formal și mai ales real o parte din sufletul țării și o parte din autoritatea publică.

Cred că v'am arătat că doctrina corporatistă și sistemul

corporativ reprezintă o *întruchipare logică, merită să dea satisfacție imperativului de organizare, imperativului de dreptate socială și mai ales imperativului de naționalism concret al vremurilor noastre*

Căci a sosit vremea să *gândim național și în adâncime* și să primim întâiu vântul purtător de idei, înainte ca să seosească nourii clari aduc ploile binefăcătoare ale faptelor.

Am obosit ascultând atâtea decenii dearându-l pe naționaliștii romantici bătând pământul în loc, fără să tragă o singură brazdă care să ne fi dus spre mântuire. Deaceea cred că dușmanii țării acestea, dușmanii cari o doresc slabă și cu-fundată în mediocritate, n'ar putea să-i ureze altceva mai mult decât să aibă parte de naționaliști, cari să nu realizeze niciodată nimic. (Aplauze îndelungate, ovațiuni).

Vă aduceți aminte cum generații după generații, de vre-o 40 de ani încoace au profesat la vârsta cea mai frumoasă — la vârsta dvs. — naționalismul. Și ce au devenit aceste flori de tinerețe, a doua zi după ce tinerii au părăsit Academia? Dela „secăturile entuziaste“ ale d-lui Iorga, până la alte secături mai puțin entuziaste ale vremii noastre, generații după generații au făcut din naționalism un sport al tinereții și aproape o maladie de creștere.

Și mă întreb acum cu d-voastră: Oare să fi fost vinovați numai ei? Eu cred că nu.

Cred că este vinovat și spiritul acela al veacului al 19-lea, care chiar atunci când avea să îmbrățișeze o idee nobilă și prin natura ei constructivă, cum este ideea națională, nu reușea să scoată din ea decât artificii de fraze!

A sosit clipa ca să isprăvim cu acest fel de naționalism. Și, mai ales aici în clădirea Academiei Comerciale, e potrivit să asociem două cuvinte, cari par că se contrazic între ele: să facem *idealism practic*, să realizăm *naționalismul concret și creator*.

Eu cred că *până astăzi ideea națională nu a căpătat formele acelea definitive și constructive, cari să facă din această idee mai mult decât un simplu deziderat*. Ce construcție de Stat, ce societate nouă trebuie să întroneze spiritul acesta nou al naționalismului?

Ideea națională a născut din veacul al 19-lea, dar cei cari trăiesc și astăzi sufletește în rătăcirile acestui veac, nu-și dau seama de *incompatibilitatea adâncă care există între ideea națională și între Statul cu instituții cosmopolite, eșit dintr-o revoluție și din atmosfera de romantism nebulos a veacului al 19-lea*.

Oare în această țară, trebuie să triumfe toate ideile străine sufletului nostru? Să triumfe toate fanteziile și toate absurditățile? Să triumfe toată ideologia internațională? (aplauze puternice, îndelung repetate, ovațiuni, strigăte repetate de bravo) și numai o singură idee, să rămână ca o

cenșureasă între toate celelalte idei: ideea națională, ideea românismului?!

Domnilor studenți,

Naționalismul concret va fi înfăptuit într-o zi de către acei oameni, cari au început să dovedească de mult că știu să înțeleagă și să stăpânească evenimentele.

N'ați observat Dvs. că există în viața socială și politică o ursită, care se leagă de unii oameni și care îi urmează în toate ideile pe cari ei le întrușează?

Sunt oameni a căror ursită este să agite până la adânci și respectabile bătrânețe o idee, iar ideea să nu facă în tot acest timp nici un pas înainte!

Și sunt alții, cu ursită norocoasă — norocoasă numai în ceea ce privește ideile — cari când își pun în minte un lucru, îl Juc în câțiva ani la realizare. Ei îl fac să svâcnească pentru prima dată, într'un chip surprinzător, în mintea uimită a contemporanilor, până când încet, încet ideea prinde, tineretul se înflăcărează și se agață de ea. Și astfel ideea, ori cum s'ar chema ea, ajunge într-o zi ca să triumfe.

Ideea aceasta de care ne-am ocupat în trei seri de-a rândul, este una dintre acele idei înscrisă în cartea destinului să se realizeze. (Aplauze puternice, ovațiuni, strigăte de bravo).

Și mă întreb: dacă unii oameni au reușit să forțeze câteodată *singuri* porțile Destinului, ce ar putea ei să facă în ziua când, alături de dânșii, ar sta armata cea mai curată a țării acesteea: armata tineretului românesc? (Aplauze puternice, ovațiuni, strigăte de bravo).

Dar acest tineret n'are nimic bun de așteptat dela întâmplare; tineretul trebuie să-și croiască singur soarta.

A!? vă plângeți desigur de ceea ce vă așteaptă mâine? Vă plângeți de perspectiva băncilor din Cismigiu, singurul loc pe care vi-l oferă societatea, când plecați cu diploma la subsoară din școlile înalte în cari ați învățat, ați muncit și ați suferit? Vă gândiți că mâine nu veți avea unde să vă cheltuiți puterile sufletului vostru tânăr și doritor de creație; că vă va fi rusine de părinții pe cari i-ați lăsat acasă; că frații voștri cari au rămas la țară au loc sub soare și au unde munci? Ce poate să fie mai îngrozitor decât zbuciumul acestei supreme desnădejdi?

Și totuși, acelora dintre voi cari în fața tragediei voastre proprii ați începe să plângeți, vă spun un singur lucru: *Nu vă încape casa voastră? Faceți o alta!* (Aplauze prelungite și îndelung repetate, ovatiuni).

REVISTA LUMEA NOUĂ

Director : MIHAIL MANOILESCU

Colaboratori permanenți :

I. JOLDEA-RADULESCU	ENRIC OTETELISANU
ELENA MANOILESCU	CHRISTIAN PETRESCU
GRIGORE MANOILESCU	MIRCEA PIENESCU
CRISTEA NICULESCU	FLORIN ZAHARIA

Revista „Lumea Nouă” apare la 20 a fiecărei luni cu cel puțin 72 pagini

Pretul unui număr 20 lei

Abonamentul anual : 200 lei pentru particulari

Abonații primesc gratuit, la cerere, publicațiile din Biblioteca Revistei „Lumea Nouă”

Administrația : Grigore Athanasiu, Str. B. Mussolini 27, Tel. 213/26

La cerere se trimite gratuit un număr vechi de probă

Biblioteca revistei „Lumea Nouă”

- No. 1 MIHAIL MANOILESCU. — *Revizuire și anticipări*
Discurs la mesaj în Senat
- No. 2 MIHAIL MANOILESCU. — *O lege economică reacționară*
Discurs la legea Concordatului Preventiv.
- No. 3 MIHAIL ȘI GRIGORE MANOILESCU. — *Sindicalizarea legală a industriilor*
Expunere de motive și anteproiect de lege.
- No. 4 MIHAIL MANOILESCU. — *O activitate parlamentară corporativă*
Patru discursuri în Senat din Decembrie 1932.
- No. 5 MIHAIL MANOILESCU. — *România, Stat Corporativ (epuizat).*
- No. 6 MIHAIL MANOILESCU. — *Lupta Ortodoxiei împotriva materialismului.*
- No. 7 MIHAIL MANOILESCU. — *În zodia organizării.*
- No. 8 MIHAIL MANOILESCU. — *Regimul nostru fiscal*
Asigurările sociale.
- No. 9 MIHAIL MANOILESCU. — *Spatiul economic corporativ.*

A apărut, de asemeni, între publicațiile Ligei Național-Corporatiste
MIHAIL MANOILESCU. — *România Stat Național-Corporativ*
(programul oficial al Ligei Național-Corporatiste)

I. JOLDEA-RADULESCU. — *Tărâna mea în Statul Național-Corporativ*
(Statul Breslelor)

Aceste două publicații se trimit la cerere gratuit